

KULTUREN

Kv Döbeln 2 och 3

fornlämning nr 73, Lund

Lunds kommun, Skåne

Arkeologisk förundersökning 2013

KULTURMILJÖRAPPORT 2014:25

GERTIE ERICSSON/NICKLAS KRONROTH

KULTURHISTORISKA FÖRENINGEN FÖR SÖDRA SVERIGE

Innehåll

Inledning	3
Fornlämningsmiljö	4
Tidigare arkeologiska iakttagelser	5
Genomförande och resultat	7
Pålning.....	7
Ventilationsinstallationer.....	8
<i>Källare B</i>	8
<i>Källare BA</i>	12
<i>Källare C</i>	12
Ledningsdragningar	14
<i>Schakt 1</i>	14
<i>Schakt 2</i>	14
<i>Schakt 3</i>	15
<i>Schakt 4</i>	15
<i>Schakt 5</i>	16
Utvärdering av den alternativa grundläggningen	16
Sammanfattning	18
Administrativa och tekniska uppgifter	19
Referenser	20
Bilaga 1	21
Planritning och sektionsritning över ledningsdragningarna.....	21
<i>Schakt 2, Västsektion</i>	22
<i>Schakt 4, Västsektion</i>	24
<i>Schakt 5, Sydöstsektion</i>	26

Figur 1. Lunds medeltida stad, fornlämning 73, med platsen för undersökningen markerad med röd stjärna.

Inledning

Folkuniversitetet har ansökt om tillstånd för ingrepp i under mark dolda fasta fornlämningar, inom kv Döbeln 2 och 3, Lund. Uppdragsgivaren har för avsikt att utföra en nybyggnation på kv Döbeln 2 genom att riva en pålad byggnad och uppföra en ny, med ett grundläggningsförfarande som möjliggör bevarande av underliggande kulturlager. Dessutom planeras en golvsänkning i källare BA, B och C, för att installera ventilationssystem (figur 6). På innergårdarna i fastigheterna skulle brunnar sättas och ledningar för VA dras (bilaga 1 figur 1).

Fastigheten är belägen i den centrala delen av Lunds medeltida stadsområde, fornlämning 73:1. Den fördjupade arkeologiska förundersökningen startade den 28 augusti 2013 med pålning, och avslutades 7 januari 2014, enligt Länsstyrelsens beslut (lst.dnr: 431-10742-2013).

Fornlämningsmiljö

Kv Döbeln är beläget centralt i stadskärnan och begränsas i väster av Svartbrödersgatan, i söder av Mårtenstorget, i öster av Kiliansgatan samt i norr av Skomakargatan. Tomtindelningen i kvarteret härrör från andra halvan av 1800-talet, liksom gatuhusen, vilka till stora delar behållit sina karaktäristiska utseenden (Bevaringskommittén 1983 s 45). De omgivande gatorna i norr och öster, Skomakargatan och Kiliansgatan, anses vara av medeltida ursprung och har ännu idag ungefär samma sträckning som då. De tidigaste uppgifterna om tomtindelningen härstammar från 1300-talet och visar att det då fanns tre tomter. En stor tomt fanns i söder, nr 83:3, vilken omfattade Mårtenstorget och de södra delarna av kv Döbeln samt två mindre tomter, nr 83:1 och 83:2 som var belägna i den norra delen av kvarteret (Andrén 1984 s 19). Den nordvästra tomten, nr 83:1, donerades till domkapitlet av Jens Nielsen år 1390. Dessförinnan ägdes tomten av borgaren Anders Pedersen. I samband med donationen omnämns ett stenhus i nordvästra hörnet av tomten. År 1474 omnämns tomten som domkapitlets gård och år 1568 som Frans Gyldenstiernes residens. Därefter beskrivs den som Arild Huitfeldts residens. Arild Huitfeldt var kansler och historiker (Andrén 1984 s 79). De båda norra tomterna slogs samman med den södra tomten år 1691 och förblev sammanslagna till år 1840, då den södra delen styckades av och såldes till fabrikör Borg som i sin tur skänkte den till staden för användning som kreaturshandelsplats (Bevaringskommittén 1983 s 45).

Figur 2. Den norra delen av kv Döbeln, med borrrprover och provgropar markerade med röda symboler, cirklar för borrrproverna och fyrkanter för provgroparna. Från Kulturens Generalkarta.

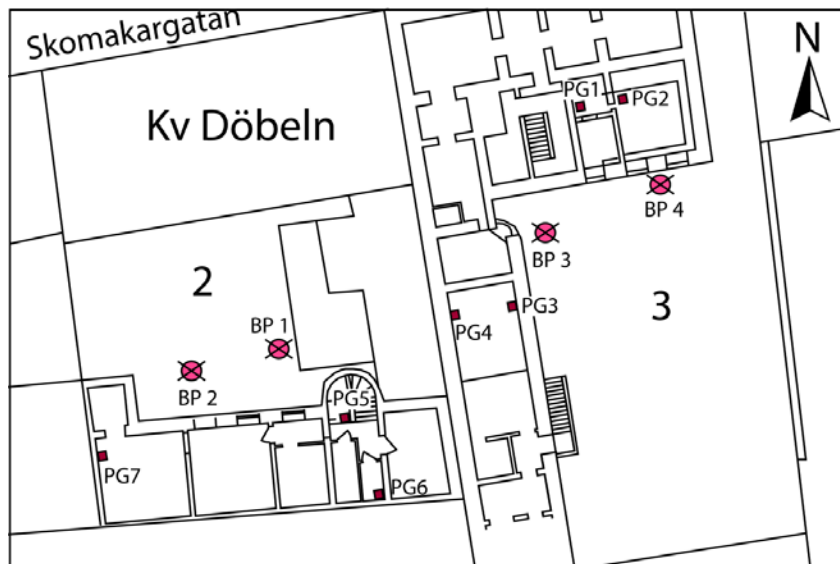
Tidigare arkeologiska iakttagelser

Endast ett fåtal undersökningar har genomförts i kv Döbeln och av dem har endast några stycken bearbetats. Nedan beskrivs några av de större undersökningar som genomförts i kvarteret.

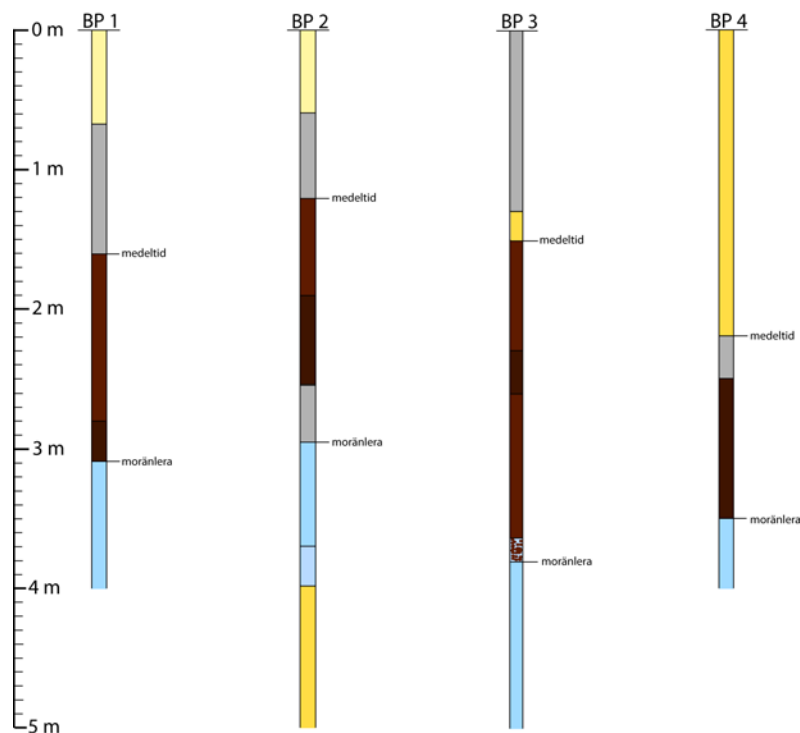
- Då Köttbesiktningsbyrån uppfördes år 1915 genomfördes en grundgrävning i kv Döbeln 8, Lund. Bland annat påträffades ett träkar som antogs utgöra resterna av ett garverikar. Tomten omnämns som Garvaregården i de äldre källorna (Johansson Hervén 2001 s 9f). Vid den här undersökningen påträffades också rester av grundmurar till ett tegelhus, beläget strax norr om Krognoshuset, parallellt med detta (Kulturens LA-arkiv).
- I den nordvästra delen av nuvarande kv Döbeln 1, på den äldre tomten 83:1, påträffades vid en grundgrävning år 1947 en kraftig grundmur. Muren bör vara resterna efter det stenhus som omnämns år 1390 då gården donerades till domkapitlet. Dessutom anger källan att stenhuset var beläget i det norra gathörnet, och sannolikt är det samma stenhus som omnämns år 1619 som ett förfallet kanikresidens som rivs under loppet av 1600-talet (Johansson Hervén 2001 s 49).
- En arkeologisk undersökning genomfördes i kv Döbeln 4 år 1999. Den visade att det på undersökningsområdet legat flera stadsgårdar från tidigt 1000-tal fram till och med 1300-talet. De låg vid två livligt trafikerade gator, Skomakargatan som gick österut från Stortorget och Kiliansgatan som ledde från Domkyrkan ned till Östra Mårtensgatan, stadens östra infart. Under 1300-talet tycktes behovet att uppvisa social status öka, vilket kan ses på förändringar i ägandet. Dessa förändringar kan troligtvis sättas i samband med den koncentration av egendom till kyrkliga institutionen som sker under hög- och senmedeltid (Balic 1999 s 13).
- En geoteknisk undersökning genomfördes år 2013, inför den aktuella nybyggnationen. Fyra borrprover togs, två prover på gården till kv Döbeln nr 2 och två prover på gården till kv Döbeln nr 3. I ett andra skede behövde källargrundläggningen klargöras, vilket stämde av med Länsstyrelsen, och betongen avlägsnades på sju punkter. Detta gjordes för att kunna fastställa hur stor golvsänkning som kan göras i de olika källarna, inför en installation av ventilation. Borrprov 1 och 2 på fastigheten kv Döbeln 2, uppvisade sentida bärlager och byggavfall ned till ca 1,20 m djup där medeltida kulturlager vidtog. Dessa tolkades vara odlingslager, då de var gödslade och hade hög organisk halt. Vid 2,94–3,10 m djup påträffades moränlera. Borrprov 3 och 4 på fastigheten kv Döbeln 3, uppvisade fyllnadsgrus, sentida bärlager och byggavfall ned till 1,30 m djup i borrprov 3 och ned till 2,20 m djup i borrprov 4. I borrprov 3 påträffades ett lergolv vid ett djup av 1,30 m som visar att bebyggelse funnits i området under den senare delen av medeltiden. Därunder framkom gödslade odlingslager ned till 2,60 m där den äldsta markhorisonten vidtog. Vid 3,64 m djup påträffades den äldsta markhorisonten och vid 3,80 m djup framkom blågrå moränlera. Även i borrprov 4 påträffas gödslade odlingslager mellan 2,50 m ned till 3,50 m djup där blågrå moränlera framkom.

I samband med den geotekniska skruvborrsprovtagningen gjordes även en kontroll av grundläggningen genom att betonggolvet togs bort på sju punkter.

Två prover togs i källare BA, och direkt under betongen fanns bärlager som var ca 0,10 m tjockt och bestod av makadam. Därunder fanns en infiltrationszon med kulturlager och makadam blandat, som fortsatte 0,25 m under golvnivån. I källare B framkom bärlager direkt under betonggolvet, och under dessa intakta kulturlager som var något infiltrerade. I källare C påträffades endast grus, under det betong som ej gick att komma igenom i den östra av provgroparna. I väster framkom samma bild som i den norra källaren (figur 3) (Ericsson 2013).

Figur 3. Kv Döbeln 2 och 3, med borrprover och provgropar markerade med röda symboler, cirklar för borrproverna och fyrkanter för provgroparna.

Figur 4. Sektioner som visar de fyra borrprover som togs vid den geotekniska undersökningen i kv Döbeln 2 och 3, Lund, år 2013 (Ericsson 2013).

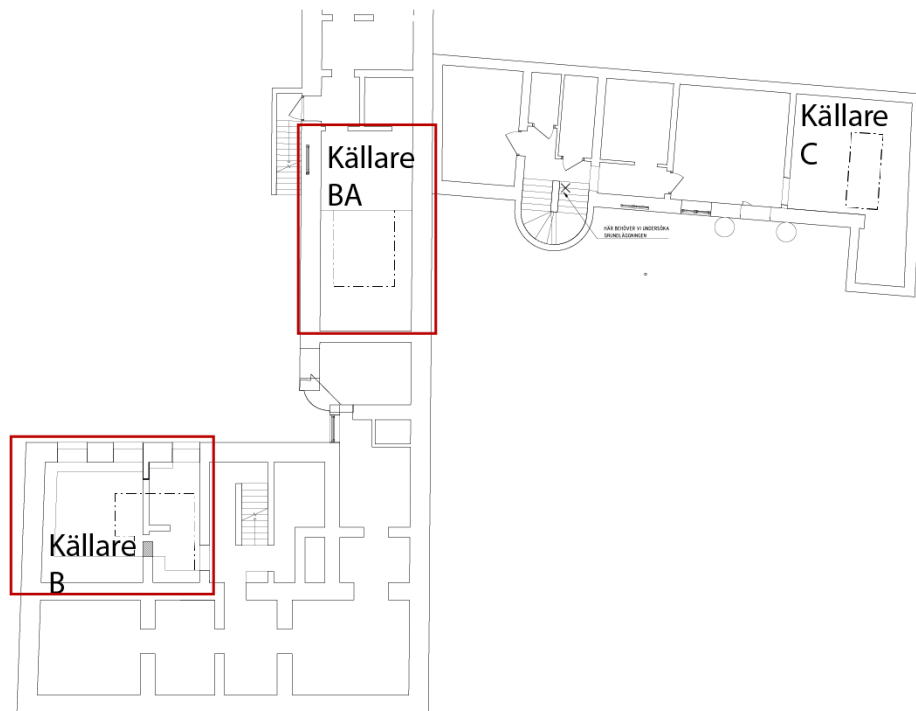
Genomförande och resultat

Pålning

Nybyggnationen genomfördes med en pålad grundsula. De pålar som användes var typgodkända stålpålar, 27 stycken av typen RD14010, S440J2H med dimensionen 140 mm, och 16 stycken kvarlämnade från den äldre konstruktionen. Pålarna injekterades i förborrade foderrör som borrades ned till steril moränlera på 4,00 m djup. Foderrörens dimensioner är av storleken 170 mm. Pålarna är placerade med ett mellanrum på minst 1,00 m, och där det finns äldre pålar har den nya pålen placerats nära för att på det sättet undvika att perforera ytan för mycket. Byggforskningsrådets rekommendationer angående utnyttjandet av icke massförträngande teknik, skall användas (Bjerking, Damell & Gustavsson1984.). Pålningen genomfördes utan avvikelser.

Figur 5. Pålning. Fotografi från nordöst.

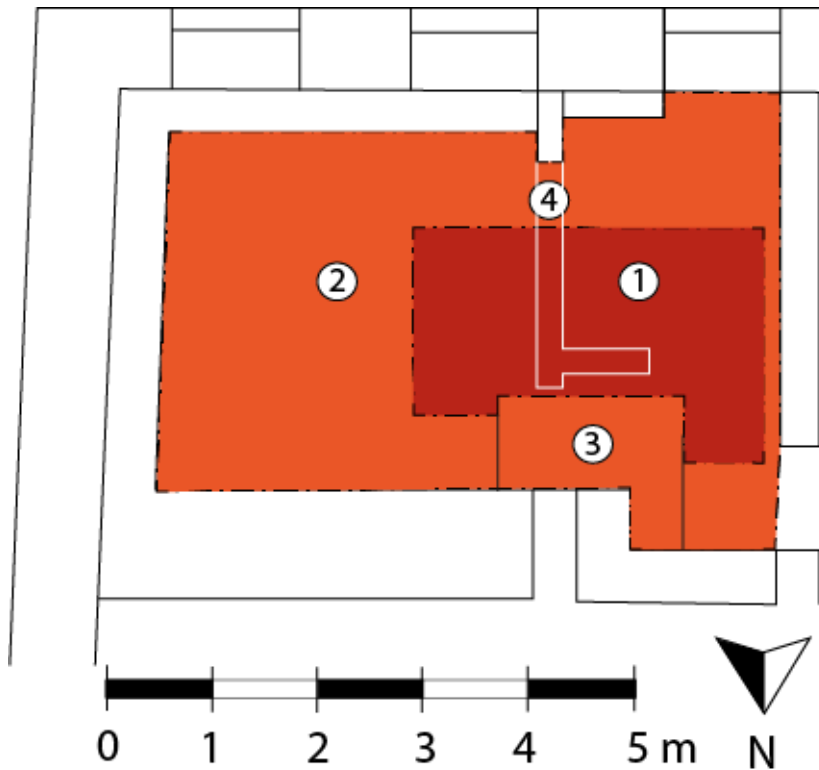
Figur 6. Källarbeteckningar, källare B i norr, källare BA centralt och källare C i väster. De röda markeringarna visar utsnitt över de ingrepp som gjorts i källare B och BA.

Ventilationsinstallationer

Ingreppen för ventilation i källare B, BA och C påverkade delvis intakta medeltida kulturlager (figur 6).

Källare B

I källare B togs betonggolvet bort i hela rummet, en servicegrop grävdes invid platsen den norra och västra väggen, en vägg revs och ett nytt stabiliserande fundament byggdes upp (figur 7). Ytan sänktes ner till en nivå av ca 0,20 m under tidigare golv över hela rummet. De därunder belägna kulturlagren bestod av svartbrun humus med stora inslag av bränd lera, tegelkross, kalk, kalkbruk och småsten med infiltration från byggnationen av den befintliga, stående byggnaden under 1800-talet (figur 7 lager 2). Servicegropen grävdes i den sydöstra delen av källare B (figur 7 lager 1). Den grävdes 4,00 m i östvästlig riktning och 1,70 m i nordsydlig riktning, och den grävdes till ett djup av 0,40 m under tidigare golv. Kulturlagret i botten bestod av svartbrun humus, med inslag av bränd lera, träkol, djurben, fiskben och tegelkross. Det hade mycket hög organisk halt, och var välbevarat. Det hade använts för odling, möjligen hushållsnära trädgårdsodling baserat på innehållet i kulturlagret. Under arbetena revs en mellanvägg, i den norra delen av grundläggningen för denna fanns en sten som fick sågas. I anslutning till rummets norra vägg göts en betongplatta.

Figur 7. Källare B. 0,20 m schaktades av över hela rummet.

1: Svartbrun humus, finkornig, fet, fuktig och kompakt. Inslag av bränd lera, kalkbruk, djurben, träkol, småsten, fiskben, enstaka lerfläckar. 0,40 m under tidigare källargolv. Äldre odlingshorisont. Schaktning för servicegrop, markerad med röd färg.

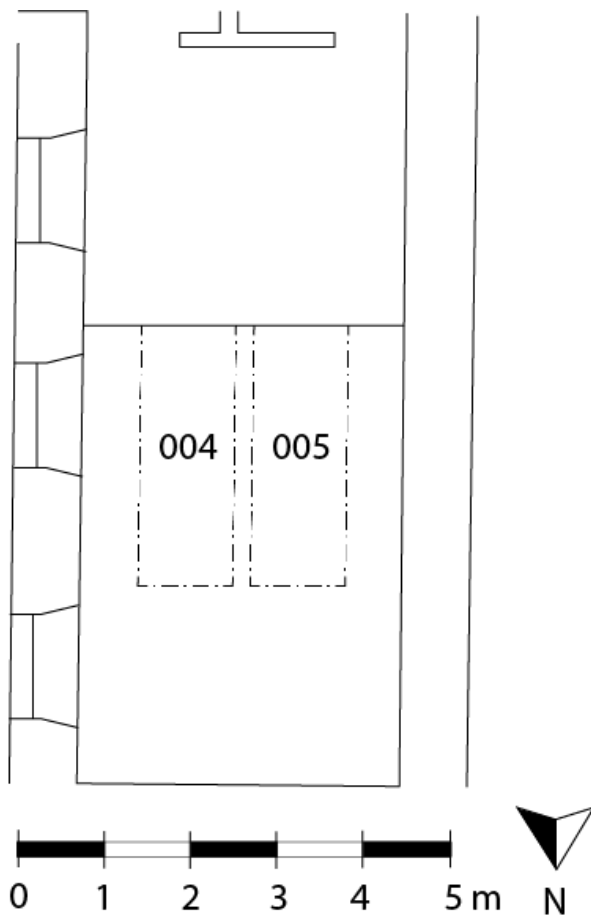
2: Svartbrun humus med stora inslag av tegelkross, kalk, kalkbruk och småsten. Grovkornig, fet, fuktig och kompakt. Infiltration från överliggande betonggolv. 0,20 m under tidigare källargolv. Utjämningslager från byggnationen av befintlig byggnad. Sänkning av golvnivån i rummet, markerad med orange färg.

3: Nygjutning för nytt stabiliserande fundament. Grävdes till samma djup som 1, men var redan format då arkeolog kom till platsen (figur 8).

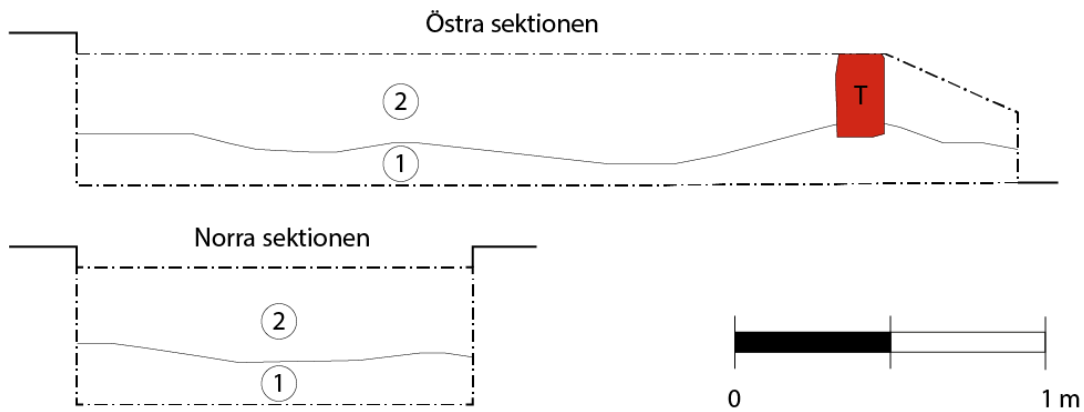
4: Riven vägg.

Figur 8. Källare B, fotografi från öster.

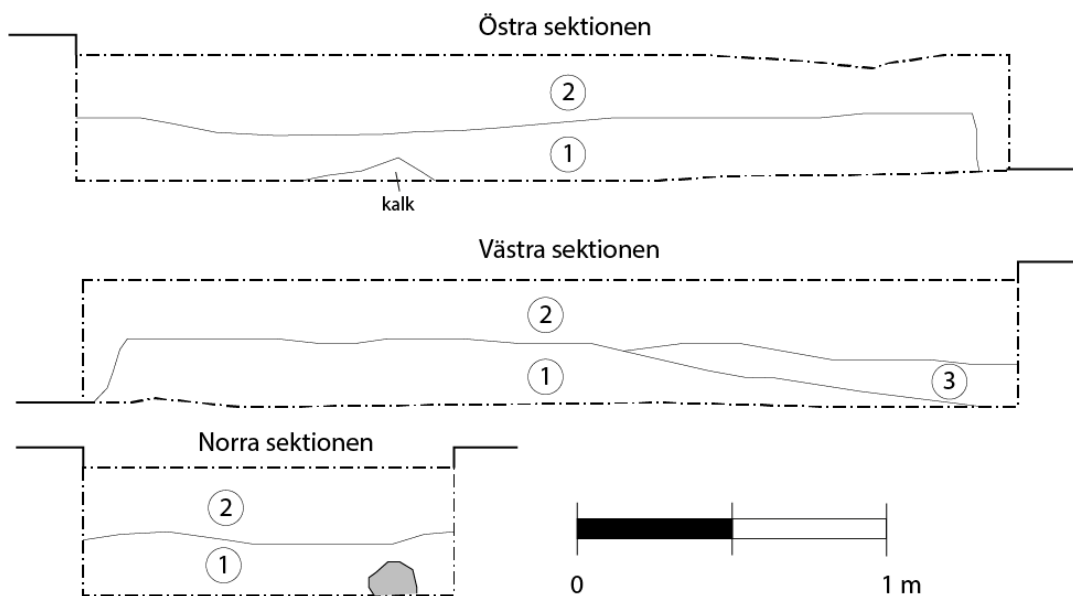
Figur 9. De två ingreppen som gjordes i källare BA.

Figur 10. Ingrepp 004, enligt figur 9, den östra och norra sektionen (översikt se figur 6 och 9). Beskrivning nedan:

1. Brun humus, finkornig, fet, fuktig och kompakt. Inslag av träkol, bränd lera, småsten, kalkprickar, djurben. Utjämnings- eller odlingslager.

2. Brun humus, grovkornig, fet, fuktig och kompakt. Inslag av gula lerfläckar, gruslinser, tegelkross. Infiltrationszon från bygget av befintliga byggnader under 1800-talet.

Figur 11. Ingrepp 005 enligt figur 9, östra-, västra- och norra sektionen (översikt se figur 6 och 9). Beskrivning nedan:

1. Brun humus, finkornig, fet, fuktig och kompakt. Inslag av träkol, bränd lera, småsten, kalkprickar, djurben. Utjämnings- eller odlingslager.

2. Brun humus, grovkornig, fet, fuktig och kompakt. Inslag av gula lerfläckar, gruslinser, tegelkross. Infiltrationszon från uppförandet av befintliga byggnader under 1800-talet.

3. Gul lera blandad med brun humus, träkol och djurben, finkornig, fet, fuktig och kompakt. Avröjt lergolv.

Källare BA

Ingrepp 004 och 005 i källare BA grävdes i en tidigare outgrävd del av källaren. Den var belägen 0,40 m högre än golvnivån i den övriga källaren (figur 6 och 9). Den outgrävda delen bestod av intakta, medeltida kulturlager med en viss infiltration från byggprocessen nedtrampat i övre delen av ytan. Det äldre betonggolvet togs bort på hela klacken i den norra delen av rummet, ytan jämnades av och ett nytt betonggolv göts. Servicegropen grävdes först på fel sida av rummet, vilket upptäcktes och åtgärdades genom att när det nya ingreppet grävdes (på rätt plats) lades de uppgrävda kulturlagren tillbaka i det felaktiga schaktet (figur 10). Det rätta ingreppet grävdes ca 1,20 m brett och 3 m långt och 0,40 m djupt, ned till samma golvnivå som det övriga rummet (figur 11).

Schaktets västra, norra och östra sektioner dokumenterades. De övre 0,20 m bestod av en infiltrationszon där intakta medeltida kulturlager hade blandats med byggmaterial som tegelbrockor, tegelkross, betong och grus från de arbeten som utförts i samband med uppförandet av befintlig stående byggnad vid mitten av 1800-talet. I det underliggande kulturlagret framkom brun humus med inslag av träkol, bränd lera, småsten, kalkprickar och djurben, vilken påminde mycket om det odlingslager som fanns i källare B (figur 11).

Källare C

I källare C grävdes en servicegrop i den västra delen av källarutrymmet, ingrepp 006 (figur 6; figur 12). Den grävdes i två omgångar, först en mindre nedgrävning som göts och stämpades innan det större ingreppet kunde grävas. Ingreppet var ca 1,20 m brett och 4,00 m långt. Båda ingreppen grävdes 0,15 m djupa under källargolvet. Schaktbotten i det mindre ingreppet bestod endast av sentida makadam och grus. I det större ingreppet syntes ca 0,20 m sentida makadam och grus men därunder fanns ett troligen ursprungligt kulturlager, vilket hade infiltrerats med sentida massor i samband med utgrävningen av källaren.

Figur 12. Källare C, fotografi från öster.

Figur 13. Innergården på kv Döbeln 3 där ledningar drogs. Fotografi från norr.

Ledningsdragningar

I samband med ledningsdragningar för VA samt nedläggning av brunnar enligt plan, utfördes markarbeten på innergårdarna på kv Döbeln 2 och 3. Det grävdes sammanlagt fem schakt, fyra schakt på kv Döbeln 3 (1, 2, 4 och 5) och ett schakt på kv Döbeln 2 (3). Mellan schakten på kv Döbeln 3 tunnades ledningarna för att ansluta till varandra (bilaga 1, figur 1).

Schakt 1

Schakt 1 grävdes i den nordöstra delen av gården till kv Döbeln 3. Ett kulturlager, bestående av lera påträffades i botten vid 2,20 m djup. Leran har förts på i syfte att jämna av ytan, alternativt är det en rest av ett lergolv. Ovanpå lerlagret framkom ett odlingslager med medeltida datering. Däröver följde utjämningslager med efterreformatorisk datering. Ovanpå det påträffades flera utjämningslager och bärlager från senare tid (bilaga 1, figur 1).

Schakt 2

Schakt 2 grävdes invid befintligt hus i den nordvästra delen av kv Döbeln 3, till ett djup av 1,40 m. I botten påträffades ett medeltida kulturlager, i vilket det fanns raseringskomponenter. Däröver påträffades ett medeltida kulturlager i form av ett brandlager som tillkommit efter att ett trägolv brunnit. Över brandlagret framkom ett utjämningslager som troligen tillkommit under senmedeltiden eller efterreformatorisk tid, med tanke på kulturlagrets stratigrafiska position. De övre 1,00 m bestod av sentida utjämnings- och bärlager (bilaga 1, figur 2).

Figur 14. Tegelvägg i gult tegel från schakt 3 från tidigare gårdshus.

Schakt 3

Schaktet grävdes på innergården av kv Döbeln 2 (bilaga 1, figur 1). Det grävdes i tidigare fyllningslager efter diverse schakt för vatten- och elledning, varpå inga kulturlager framkom. Däremot påträffades en tegelvägg i södersektionen (figur 14), på ett djup av 1,80 m under marknivån. Tegelväggen var uppförd i gult tegel, samma sorts tegel som befintligt gårdshus är byggt utav. Det visar att det funnits ytterligare ett gårdshus eller en källare på innergården tidigare, som troligtvis tillhör samma byggnadstid som befintligt gårdshus på fastigheten, det vill säga tidigt 1900-tal.

Schakt 4

Schaktet grävdes till 2,10 m djup, och grävdes i mitten av gården på kv Döbeln 3 (bilaga 1, figur 1 samt figur 3). I botten, på ett djup av 2,35 m, framkom ett medeltida odlingslager och däröver ett raseringslager med mycket skiffer i som också dateras till medeltid. Däröver följde sedan omrörda utjämningslager i olika skikt, troligen har den här delen fyllts upp under senmedeltiden och efterreformatorsk tid. Ovanpå dem låg flera odlingslager som dateras till efterreformatorsk tid och framåt. Det framkom en medeltida dubbelkam i ett av de lagren vilket tyder på att jord grävts upp för att läggas ut som odlingsjord eller i jordförbättrande syfte. Det är troligt att det funnits en jordtäkt på tomten där odlingsjorden hämtats från.

Schakt 5

Schakt 2 utökades efter hand med schakt 5, som grävdes till 2,20 m djup. I schaktbotten framkom ett kraftigt kulturlager som tolkats vara ett intakt medeltida odlingslager (bilaga 1, figur 1 och figur 4). Ovanpå det medeltida kulturlagret framkom flera sentida utjämnings- och uppfyllnadslager (bilaga 1, figur 4). Bland annat påträffades fajans i lagret. Samma lagerbild som i schakt 4 följdes (bilaga 1, figur 3), med uppfyllnadsmassor av olika slag.

Utvärdering av den alternativa grundläggningen

Nedanstående villkor fanns specificerade i Länsstyrelsens tillstånd. Rekommendationerna baserar sig på resultat från en utvärdering av alternativ grundläggning i Skåne (Gardelin 2005). Att bygga på kulturlager i medeltida städer. En utvärdering av alternativa grundläggningar i Skåne. Utgiven av Länsstyrelsen i Skåne län). Villkoren för den alternativa grundläggningen, enligt lst.dnr: 431-10742-2013, var följande:

Villkor för tillståndet enligt 2 kap 13 § KML

- Grundläggningen skall ske helt enligt redovisade ansökningshandlingar, påplan, K-15.1-301, prel handling dat. 2013-05-30.

Utvärdering: Pålningen genomfördes helt enligt redovisade handlingar. Inga schaktningar gjordes för grundläggningen av byggnaden. En brunn togs bort i den sydvästra delen av grundläggningsytan, men denna var satt i sen tid, troligen under 1990-talet då den tidigare pålningen på platsen gjordes, och dess nedgrävning var återfylld med makadam.

- För ventilationsinstallation ska ingrepp ske helt enligt redovisade ansökningshandlingar, Grund-/och golvplan, plan 0, hus B. K15.1-20, förfrågningsunderlag daterat 2013-06-05; Grund-/och golvplan, plan 0, hus BA & D. K15.1-30, förfrågningsunderlag daterat 2013-06-05; Grund-/och golvplan, plan 0, hus C. K15.1-40, förfrågningsunderlag daterat 2013-06-05.

Utvärdering: Ingreppen för ventilationsinstallationerna i de tre källarna genomfördes enligt redovisade ansökningshandlingar. Det enda avsteg som skedde var att i källare BA grävdes ingreppet i fel sida. Det innebär att 3,6 m², och 1,44 m³ mer än angivet grävdes bort. Detta kommer förmodligen inte att ha en negativ effekt på underliggande kulturlager då återfyllningen gjordes med de nyligen uppgrävda massorna.

- Enligt redovisade ansökningshandlingar ska inga ingrepp för ledningsdragningar göras. Skulle detta ändras måste det samrådats med Länsstyrelsen. Ledningar kommer att läggas inom den nya grundläggningen, och inom de befintliga byggnaderna.

Utvärdering: Ledningsdragningar gjordes för dagvatten och avlopp, vilket samråddes med Länsstyrelsen innan arbetena utfördes. Nya ritningar skickades in till Länsstyrelsen, dock innebär de planerade ingreppen relativt begränsade

ingrepp i fornlämningen, och ytterligare beslut behövde inte fattas utan arbetena kunde innefattas i det gällande beslutet (Mail Mats Mogren 2013-09-19). I så stor utsträckning det var möjligt återfylldes schakten med de uppgrävda massorna.

- Pålplan, K-15.1-301, dat. 2013-05-30, är bindande för genomförandet avseende antal, placering och injektering av pålar. För att garantera att den anlitate pålningsfirman utför arbetet i enlighet med upprättade ritningar och villkor skall avvikelser från detta vara vitesbelagt.

Utvärdering: Pålningen utfördes helt enligt planerna.

- Schaktbotten vid nybyggnationen kommer att vara täckt med betongplattan från den äldre byggnaden. Ingreppen i samband med ventilationsinstallation skall efter färdigställande täckas med geotextil direkt efter schaktningsarbetena och innan konstruktionen uppförs, för att minimera påverkan på underliggande kulturlager.

Utvärdering: I enlighet med beslutet togs inte den äldre betongplattan bort, utan täckte stora delar av nybyggnationen, och övriga delar täcktes av geotextil. När groparna för ventilationsinstallationerna var grävda täcktes botten och väggar med geotextil innan bärlager lades på och gjutningen genomfördes.

- Arbetet skall utföras på ett sådant sätt att körskador inte uppkommer på bevarade intakta kulturlager, till exempel genom att använda larvburna maskiner och/eller körplåtar, eller genom att lägga ut geonät.

Utvärdering: Arbetena har utförts så att inga körskador har uppkommit. Ventilationsgroparna har handgrävts. Marktäckning har funnits på båda gårdarna och därmed har inga körskador uppkommit. Inga intakta kulturlager har heller blottats i plan.

- I samband med nybyggnationen kommer medeltida kulturlager partiellt att beröras, i ingrepp i alla källare samt vid installation av ventilationshuvar. På de delar där kulturlager kommer att beröras kommer utökade arkeologiska insatser att krävas. Schaktning och pålning bör stå under arkeologisk schaktningsövervakning och möjlighet till erforderlig arkeologisk dokumentation skall ges.

Utvärdering: Arbetena har stått under arkeologisk schaktningsövervakning och dokumentationen av grundläggningens utförande har skett. Ingreppen i källarna har stått under arkeologisk övervakning och de framkomna lämningarna har dokumenterats. Vid ledningsdragningarna framkom intakta medeltida kulturlager, då schakten partiellt var djupa. Dessa har dokumenterats arkeologiskt i både plan och sektion. En större avvikelse har skett, ett ingrepp gjordes för en förlängning av befintlig lastkaj på kv Döbeln 3. Men vid ingreppet framkom inga intakta kulturlager utan endast sentida bärlager.

Sammanfattning

Folkuniversitetet hade för avsikt att utföra en nybyggnation på kv Döbeln 2 och 3, Lund. En äldre pålad byggnad revs och en ny uppfördes, med ett grundläggningsförfarande som skulle möjliggöra bevarande av underliggande kulturlager. En golvsänkning skulle göras på tre punkter i byggnadernas källare, nämligen B, BA och C, för att installera ventilationssystem. På fastigheternas innergårdar skulle brunnar sättas och ledningar för VA dras.

Den alternativa grundläggningen genomfördes med en pålad grundsula, pålningen genomfördes utan avvikelser.

I tre källarum, B, BA och C, gjordes ingrepp för ventilation. I varierad grad påverkades intakta kulturlager. I källare B togs betonggolvet bort i hela rummet, och hela ytan sänktes, och utjämningslager med infiltration från byggnationen av den befintliga, stående byggnaden framkom. Därunder framkom kulturlager som hade använts för odling, möjligen hushållsnära trädgårdsodling baserat på innehållet i kulturlagret. I källare BA grävdes två ingrepp i den norra delen av rummet. Den upphöjda delen är 0,40 m över golvet i resten av rummet, och består av intakta, medeltida kulturlager med en viss infiltration från byggprocessen nedtrampat i övre delen av ytan. Servicegropen grävdes först på fel sida av rummet, vilket upptäcktes och åtgärdades genom att när det nya ingreppet grävdes (på rätt plats) lades de uppgrävda kulturlagren tillbaka i det felaktiga schaktet. Det övre kulturlagret bestod av en infiltrationszon där intakta medeltida kulturlager hade blandats med byggmaterial som tegelbrockor, tegelkross, betong och grus från de arbeten som utförts i samband med byggnationen av befintlig stående byggnad vid mitten av 1800-talet. Det underliggande kulturlagret påminde om det odlingslager som fanns i källare B. I källare C grävdes en servicegrop i den västra delen av källarutrymmet. Ingreppet var ca 1,20 m brett och 4,00 m långt, och 0,15 m djupt. Schaktbotten bestod endast av sentida makadam och grus

När ledningsdragningarna för VA samt brunnar skulle anläggas grävdes fyra schakt på innergården av kv Döbeln 3 (1,2,4 och 5) och 1 schakt (3) på kv Döbeln 2. I det senare schaktet (schakt 3) framkom inga medeltida kulturlager, däremot påträffades en tegelmur i söder, vilken tillhört ett gårdshus på fastigheten. Inga medeltida kulturlager framkom.

Vid ledningsdragningarna på kv Döbeln 3 framkom intakta medeltida kulturlager vid ett djup av 1,50 m till 2,40 beroende på vilket schakt som avses. Framförallt blev detta tydligt i schakten (4 och 5) i mitten av innergården. Schakt 1 och 2 som grävdes nära husen karakteriserades av uppfyllnadsmassor och stratigrafin var mer störd, i jämförelse med schakt 4 och 5. Gården har fyllts upp vid flera tillfällen med olika massor från efterreformatorisk tid till 1900 talet, de översta 1,50 m av olika kulturlager härrör från de händelserna. De intakta medeltida kulturlager som framkom underst i stratigrafin karakteriseras av odlingslager.

Administrativa och tekniska uppgifter

Länsstyrelsens beslut, dnr	431-10742-2013	Fornlämning nr/art	RAÄ 73:1
Socken/stad	Lund	Socken-/Stadsnr	1298
Landskap	Skåne	Län	Skåne
Kommun	Lund	Trakt/kvarter/fastighet	Kv Döbeln 2 och 3

Typ av exploatering	Undervisningslokaler
Uppdragsgivare	Folkuniversitetet
Typ av undersökning	Arkeologisk förundersökning
Ansvarig institution	Kulturen
Fältarbetsledare	Gertie Ericsson
Övrig personal	Nicklas Kronroth
Fältarbetstid	2013-08-28–2014-01-07

Fälttid	
Arkeolog	21 h
Maskin	-

Undersökningens omfattning	
Yta	89 m ²
Kubik	95 m ³
Schaktmeter	-

Kostnad för arkeologi	
Fältarbete	21x700=14 700 SEK
Rapport	21x700=14 700 SEK
Analys	-
Övrigt	-
Summa:	29 400 SEK

Kostnad övrigt	
Maskiner	-
Bodar	-
Övrigt	-
Summa	-

Summa, faktisk	29 400 SEK
Summa, beslutad	Enligt löpande kostnad

Fyndmaterial (förvaring m.m.)	KM 94163:1-2
Arkivmaterial, förvaring	Kulturens LA-arkiv under fastighetsbeteckningen
Ritningar, dokumentation	5 A3: 4 planritningar i skala 1:100, 1 planritning i skala 1:20 och 9 sektionsritningar skala 1:20.
Foto	30 digitala fotografier
Analys	-
Övriga upplysningar	-

Referenser

Andrén, A. 1984. Lund. Tomtindelning, ägostruktur, sockenbildning. RAÄ & SHM rapport. Medeltidsstaden 56. Stockholm.

Balic, I. 1999. Kv Döbeln 4, Lund. Arkeologisk undersökning 1999. Lunds kommun, Skåne. Arkeologiska rapporter från Lund, nr 24. Kulturen, Lund.

Bevaringskommittén. 1983. Lunds stadskärna. Bevaringsprogram Krafts rote.

Bjerking, S.-E., Damell, D. & Gustavsson, J.-H. 1984. Bygga på kulturlager. Förundersökningar och grundläggningsmetoder. *Rapport R79:1984*. Byggforskningsrådet.

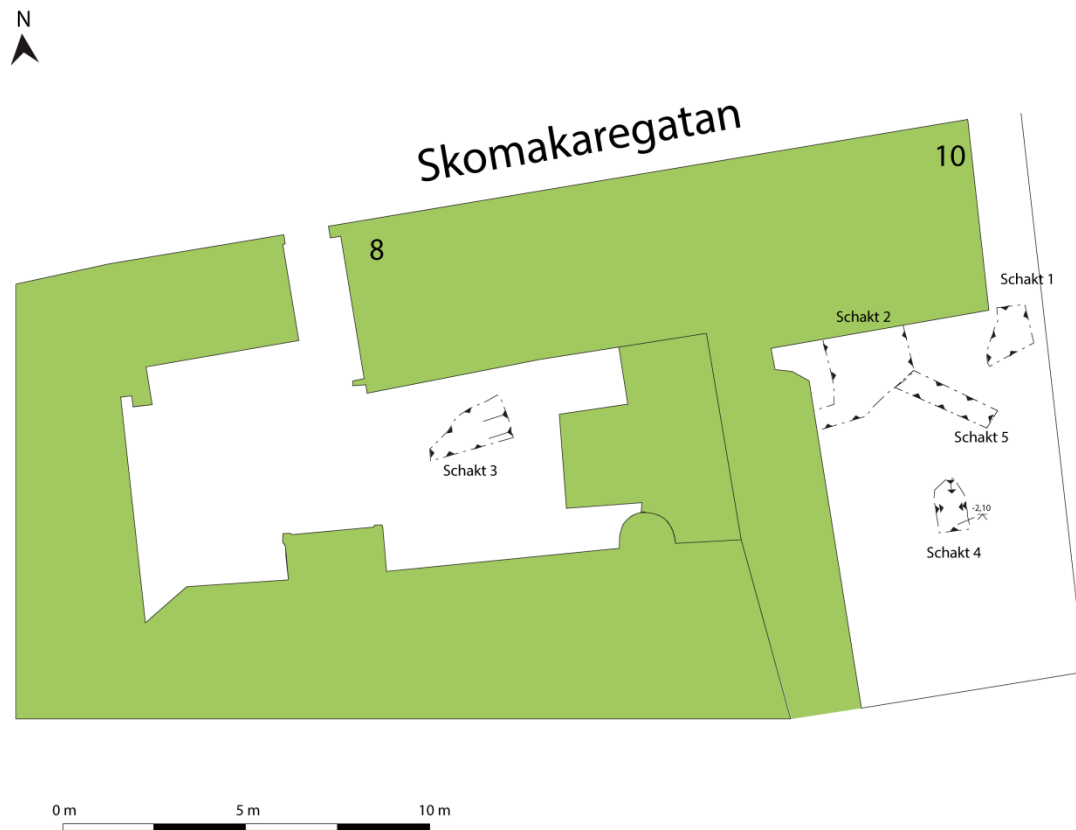
Ericsson, G. 2013. Kv Döbeln 2 och 3, Lund. Geoteknisk undersökning 2013. Kulturmiljörapporter 2013:12. Kulturen, Lund.

Gardelin, G. 2005. Att bygga på kulturlager i medeltida städer, en utvärdering av alternativa grundläggningar i Skåne. Länsstyrelsen i Skåne Län, Malmö.

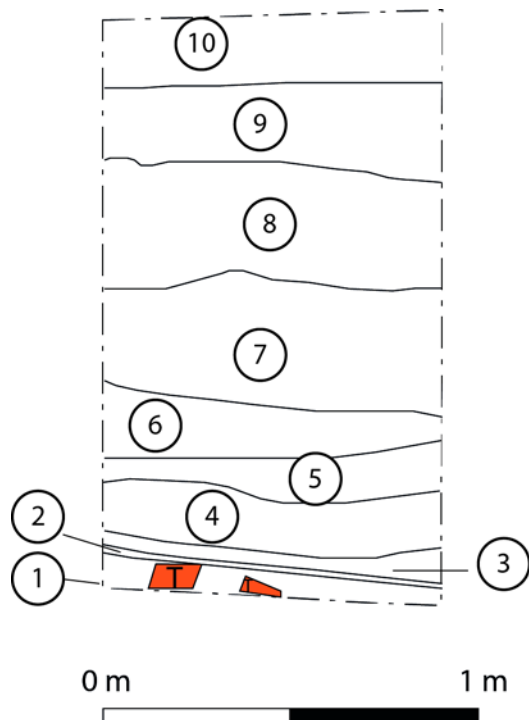
Johansson Hervén, C. 2001. Mårtenstorget i Lund. Arkeologisk undersökning 1997. En kulturhistorisk redogörelse. Arkeologiska rapporter från Lund, nr 21. Kulturen i Lund.

Bilaga 1

Planritning och sektionsritning över ledningsdragningarna.

Figur 1. Planritning över området samt läge för schakten. Innergården (vit bakgrund) till kv Döbeln 2 till vänster och till Döbeln 3 till höger

Figur 2. Sektionsritning, schakt 2, västsektion vid ingången till huset.

Schakt 2, Västsektion.

1. Brun humus blandat med grus och kalkbruk som var grovkornigt, fuktigt, magert och poröst. Rikligt med tegelbrockor, lerfläckar och tegelkross. Tegelbrockorna var i huvudsak ljusröda men en 1 ljusgul tegelbrocka påträffades. Den ljusgula brockan var ljusare än det tegel som befintligt hus är uppfört med. Kulturlagret tolkas som ett raseringslager efter en tegelvägg. Det är svårt att datera då det stratigrafiska läget skulle kunna peka på en medeltida datering, men inga fynd kan styrka det. Kulturlagret kan vara senmedeltida eller efterreformatoriskt.
2. Svart sotigt kulturlager som var finkornigt, fett, fuktigt och luckert. Det hade spår av nedbrutet trä, och rikligt med träkol. Kulturlagret tolkas som raserad syll i trä som brunnit. Se dateringsproblematiken ovan.
3. Ljusbeige kalkbruk. Grovkornigt, torrt, magert och kompakt. Inslag av sten och tegel. Kulturlager med kalkbruk som kan vara puts. Raseringslager, raserad putsad vägg. På grund av kulturlagret stratigrafiska position kan det vara senmedeltida eller efterreformatoriskt.
4. Brun lerig humus med inslag av sten som var grovkornigt, torrt, magert och kompakt. Det innehåller enstaka träkol. Kulturlagret tolkas som utjämningslager. Efter att huset brunnit har jord lagts på för att jämna av ytan för annan aktivitet. Kulturlagret kan vara senmedeltida eller efterreformatoriskt.
5. Svartbrun lerig humus som var finkornigt, fett, torrt och kompakt. Kulturlagret innehöll rikligt med sten och tegelkross (röd och gul), träkol och kalkprickar var närvarande. Utjämningslager som tillkommit då man i syfte att jämna av ytan använt raserat material och dateras till senmedeltid eller efterreformatorisk tid.
6. Svartbrun lerig humus med grusinslag som var fin-grovkornigt, magert, torrt och kompakt. Tegelkross (röd och gul) och småsten var närvarande. Utjämningslager av

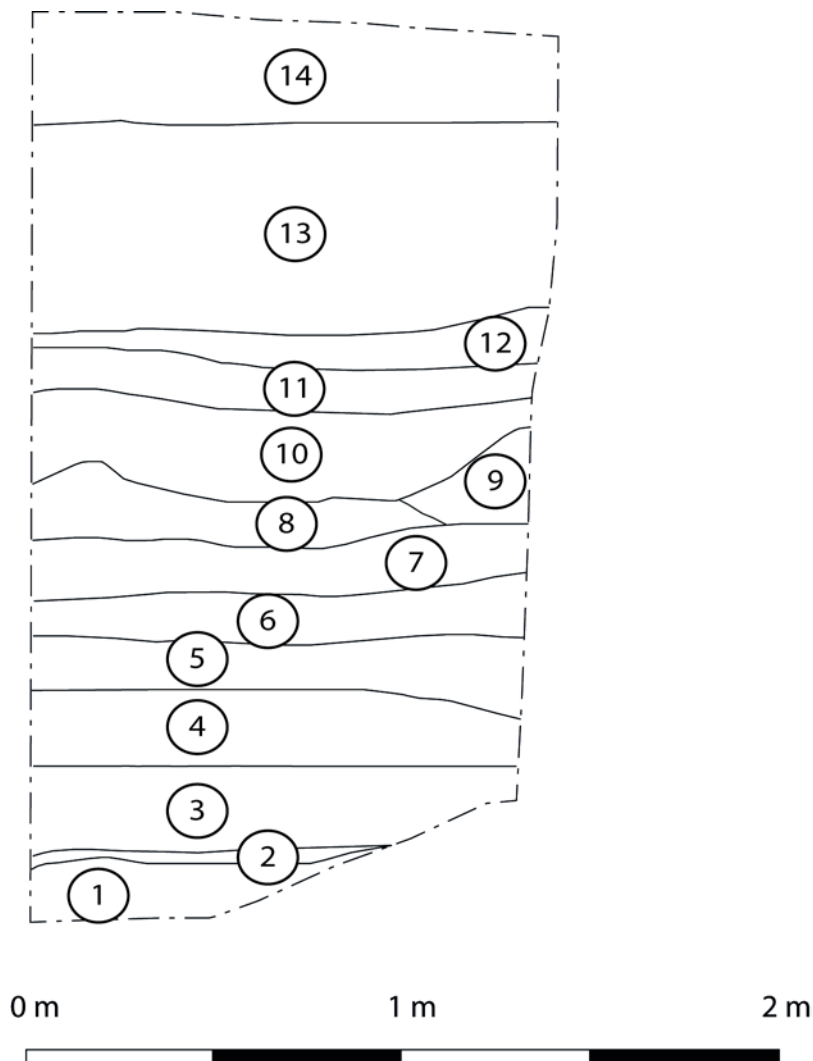
raseringskaraktär som tillkommit i syfte att jämna av ytan. Påminner om lager 5 och ska förmodligen tolkas till samma tillkomsttid men att något olika massor använts.

7. Brunsvart humus med inslag av lera som var finkornig, fet, torr och mycket kompakt. Träkol, tegelkross (röd), bränd lera, småsten, kalkprickar var närvarande. Komponenterna var jämnt spridda i lagret och var små. Efterreformatiskt odlingslager. Jorden har förts på i syfte att odla. Kulturlagret är skuret av frischaktet till befintligt hus.

8. Ljus sand. Troligtvis har det tillkommit vid byggnationen av befintligt hus och utjämningen av ytan därefter. Gul tegelkross och kalkbruk var närvarande.

9. Brun humus med inslag av grus och singel. Sentida gårdsplan.

10. Grå betong. Trappsteg.

Figur 3. Västsektion schakt 4.

Schakt 4, Västsektion

1. Brungrå lerig humus som var finkornigt, fett, fuktigt och kompakt. Träkol och lerfläckar var närvarande medan bränd lera var enstaka. Kulturlagret tolkas som medeltida odlingslager på grund av utseende och stratigrafisk position. Det kan också vara ett utjämningslager, där jorden tagits från odlingsmark/åkermark för att fylla upp och jämna av en yta.
2. Brungrå humus med inslag av lera som var finkornig, fet, fuktig och kompakt. Mycket skifferkross påträffades. Påminner om 1 men med skiffer i. Kulturlagret är svårdaterat då skiffer inte är vanligt i medeltida kontexter, samtidigt är det stratigrafiskt läget på samma nivå som medeltida kulturlager.
3. Brungrå lerig humus med rikligt med lerfläckar (stora) som var finkornigt, fett, fuktigt och kompakt. Bränd lera, tegelkross (röd), kalkfläckar och träkol var enstaka. Omrört lager som lagts som utjämningslager i syfte att jämna av ytan. Kulturlagret kan vara medeltida, men samma dateringsproblematik som ovan bör tas i beaktning.
4. Brungrå lerig humus med rikligt med lerfläckar (stora). Kalkprickar, småsten och lerfläckar var närvarande. Enstaka skärvor gult tegel framkom, röd tegelkross annars mest förekommande. Omrört utjämningslager. Jorden påminner om 1-3 men komponenterna

var av annan karaktär och gult tegel förekom. Kulturlagret dateras till efterreformatorisk tid.

5. Ljusbrun sand och grus blandad med småsten som var grovkornig, mager, torr och kompakt. Kulturlagret tolkas som gårdsplan eller utjämningslager/bärlager och ska troligen dateras till efterreformatorisk tid på grund av stratigrafiskt läge i schaktet.

6. Vitgrå kalkbrukslager med inslag av humus och lera. Kulturlagret var finkornigt, fett, fuktigt och relativt kompakt. Småstenar var närvarande samt röd tegelkross. Raseringslager eller utjämningslager med raseringskaraktär som tolkas som efterreformatorisk på grund av stratigrafiskt läge i schaktet.

7. Brunsvart humus med inslag av lera som var finkornigt, fett, fuktigt och kompakt. Tegelkross (röd), bränd lera och träkol var närvarande. Bruna fläckar som kan vara spår av nedbrutna rötter framkom. Kulturlagret hade karaktären av odlingslager och kan dateras till efterreformatorisk tid.

8. Gråbrun humös lera som var finkornig, fett, torrt och mycket kompakt. Kalkprickar, träkol, tegelkross, bränd lera var närvarande. Omrört lager med många komponenter som tolkas som utjämningslager. Det kan också ha förts på jord i syfte att odla, alternativt att jord med hög hushållsavfallshalt förts på i syfte att göda marken för odling. Efterreformatorisk datering.

9. Gulbrun lera med inslag av humus som var finkornigt, halvfett, torrt och kompakt. Det hade inslag av enstaka tegelkross och kalkprickar. Lagret har lagts ut för att jämna ut en sättning.

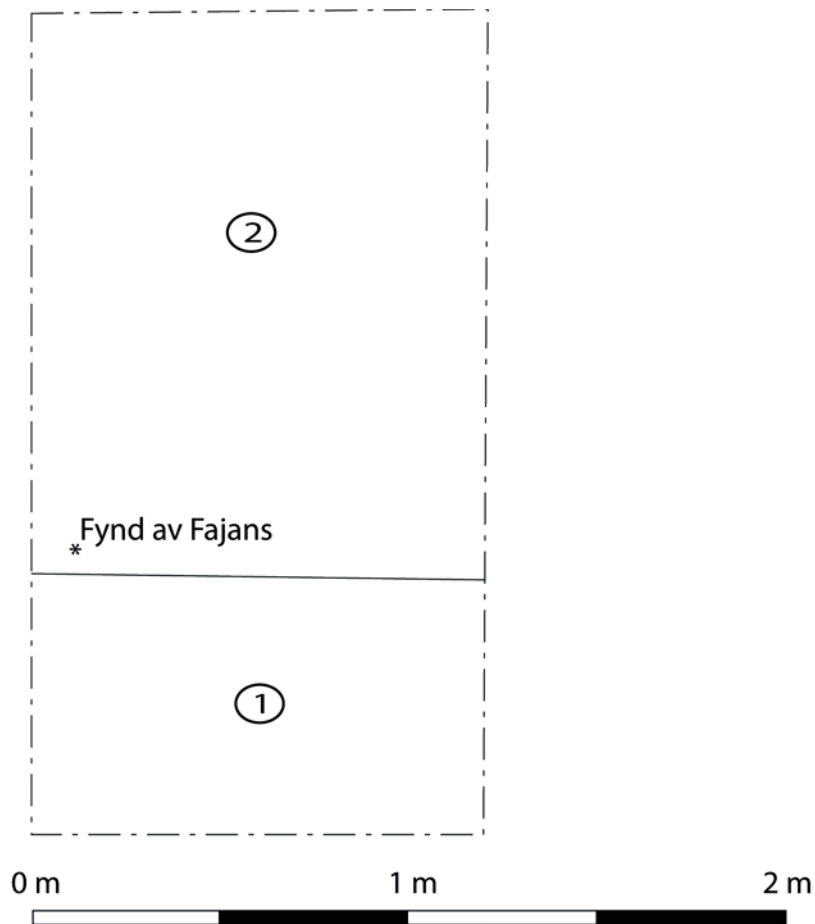
10. Grå humus med lerinslag som var finkornig, fet och fuktig. Större lerfläckar samt träkol var närvarande, medan djurben var enstaka. Kulturlagret har tillkommit då äldre kulturlager grävts upp och lagts ut som odlingsjord. Det framkom fynd av en medeltida dubbelkam. Kammen hamnar i ett felaktigt stratigrafiskt läge och därmed tolkas kulturlagret vara omdeponerat. Då ett par kulturlager följer samma mönster verkar det som det funnits en jordtäkt i närheten, bestående av äldre kulturlager. Jorden har lagts ut som odlingsjord.

11. Gråbrun humus med inslag av lera. Påminner mycket om jordlagren 1 och 3. Omdeponerad kulturjord som förts på odlingsjorden. Träkol, tegelkross var närvarande. Bränd lera och djurben var enstaka. Kulturlagret dateras till efterreformatorisk tid på grund av stratigrafisk position.

12. Ljusbrun sand med inslag av lera som var grovkornig, torr, mager och kompakt. Tegelkross, röd och gul, var närvarande. Utjämningslager/gårdsplan. På grund av den relativt höga frekvensen av röd och gul tegelkross i lagret dateras det till 1700-1800-tal.

13. Brungrå lerig humus, väldigt omrört med tegelkross (röd och gul), träkol, sten, småsten, tegelbrockor, sandlinser, större lersjök, dåligt sorterat. Grov-finkornigt, halvfett, torrt och kompakt. Uppfyllningslager av gården. På grund av den relativt höga frekvensen av röd och gul tegelkross i lagret dateras det till 1700-1800-tal.

14. Brungrå humös lera med inslag av småstenar som var grovkornig, torr, mager och kompakt. Lagret tolkas som bärlager för gårdsplan. Sentida datering. Ovanpå lagret hade sedan singel lagts ut.

Figur 4. Sektionsritning av sydöstsektionen, schakt 5. På grund av tidsbrist gjordes ingen närmare bedömning av lager 2, som liksom schakt 4 hade många skiftningar från senare tid.

Schakt 5, Sydöstsektion

1. Brungrå lerig humus som var finkornigt, fett och fuktigt. Tegelkross, djurben och träkol var närvarande, medan bränd lera och kalkprickar var enstaka. En tegelbrocka (röd) påträffades. Kulturlager tolkas som senmedeltida odlingslager på grund av komposition och stratigrafisk position. Kulturlagret var kraftigt och har ackumulerats över tid.
2. Uppfyllnadsmassor i olika skikt från senare tid till idag. En skärva fajans påträffades i lagrets undre skikt. Sentida datering.

Arkeologiska arkivrapporter från Lund har övergått i serien Kulturmiljörapporter fr.o.m. 2013.
I serien Kulturmiljörapporter har utgivits:

2014

- 2014:1 S:t Botulf 14, Lund. Antikvarisk rapport 2013-2014. Carita Eskeröd.
2014:2 S:t Peter 28, Lund, Ekska huset. Antikvarisk medverkan 2013. Carita Eskeröd.
2014:3 Innerstaden 2:1 – Västra Mårtensgatan. Arkeologisk förundersökning 2013. Nicklas Kronroth.
2014:4 Kv Paradis 51, Lund. Arkeologisk förundersökning 2013. Nicklas Kronroth.
2014:5 Innerstaden 2:1 – Västergatan, Trelleborg. Arkeologisk förundersökning 2013. Nicklas Kronroth.
2014:6 Innerstaden 2:1 – Stora Södergatan, Lund. Arkeologisk förundersökning 2013. Nicklas Kronroth.
2014:7 Lusthuset på Spydebergs Prästgård, Norge. Arkeologisk förundersökning 2014. Aja Guldåker.
2014:8 Kv Ängen 9, Lund. Arkeologisk förundersökning 2013. Gertie Ericsson.
2014:9 Kv Gärdet 10, Lund. Arkeologisk förundersökning 2013. Nicklas Kronroth.
2014:10 Kv Apotekaren 11 (fd 8), Lund. Arkeologisk förundersökning 2013. Gertie Ericsson.
2014:11 Kv Gatehusen 3, Östra Torn. Arkeologisk förundersökning 2013. Gertie Ericsson.
2014:12 Kv Toppen 1 och 2, Lund. Arkeologisk förundersökning 2013. Johan Wallin.
2014:13 Trädgården på Ner-Killingberg, Norge. Arkeologisk förundersökning 2013. Aja Guldåker.
2014:14 Kv Kulturen 24, Lund. Arkeologisk förundersökning 2012. Aja Guldåker.
2014:15 Kv Paradis 61, Lund. Arkeologisk förundersökning 2013. Gertie Ericsson och Nicklas Kronroth.
2014:16 Statarhus vid Korsbäcksgården, Östra Odarslöv, Lund. Byggnads- och trädgårdsdokumentation.
Aja Guldåker och Carita Melchert.
2014:17 Kv Paradis 61, Lund. Arkeologisk förundersökning 2013. Aja Guldåker.
2014:18 Glädjen 15, Lund. Antikvarisk medverkan 2014. Carita Melchert.
2014:19 Kv Kulturen 24, Lund. Arkeologisk förundersökning 2013. Aja Guldåker.
2014:20 Borgeby 23:6, Lomma kommun. Borgeby slott porttornet. Antikvarisk medverkan 2014. Carita Melchert.
2014:21 Kv Svaneluckykan 2, Lund. Arkeologisk förundersökning 2013. Gertie Ericsson.
2014:22 Kv Katedralskolan 8, Lund. Karl XII huset. Antikvarisk medverkan 2014. Carita Melchert.
2014:23 Mölle 15:2, Mölle stationshus, Höganäs kommun. Byggnadsminnesutredning 2014. Henrik Borg och Carita Melchert
2014:24 Lunds medeltida stad, Lund C - ESS. Geoteknisk undersökning 2014. Aja Guldåker.
2014:25 Kv Döbeln 2 och 3, Lund. Arkeologisk förundersökning 2013. Gertie Ericsson/Nicklas Kronroth.